

De unieke opdracht van het fregat Leopold I: een flexibel maritiem antwoord bieden op de actuele dreigingen in het Middellandse Zeegebied en de Golfregio

LUC DE MAESSCHALCK

Fregatkapitein stafbrevethouder Luc De Maesschalck voert sinds april 2015 het bevel over het multipurpose fregat Leopold I. Hij voer eerder ook als commandocentraleofficier en eerste officier aan boord van fregatten en nam met deze schepen deel aan opwerkperiodes, oefeningen en de operatie EUNAVFOR Atalanta.

Durant de longs mois, le Léopold I a démontré sa polyvalence par la diversité des missions qu'il a accomplies. Entraîné, et toujours réactif, le Léopold I a pu étaler la panoplie de ses capacités opérationnelles à courte échéance dans le cadre de l'opération Sophia et au sein du groupe aéronaval français en appui de l'opération Inherent Resolve. À cet effet, le navire fut récemment modernisé et est équipé non seulement d'une variété d'armes et de capteurs modernes, mais également d'un hélicoptère. Son équipage est professionnel et prêt à toute éventualité. Ce furent des mois intenses, diversifiés, parfois émouvants ou stressants. Au final, heureux d'avoir prouvé ses capacités, le Léopold I est fier d'avoir présenté nos fré gates comme l'un des meilleurs outils de la Défense. Pour la première fois, une frégate a été déployée en opération réelle à risques élevés dans son rôle principal, celui d'escorteur de navire à haute valeur ajouté au sein d'un groupe naval. Bref, la Belgique peut dorloter ses fré gates.

Het veiligheids- en defensiebeleid (als onderdeel van het buitenlandse beleid) streven ernaar om nationale belangen te vrijwaren, ongeacht of ze economisch, politiek of sociaal zijn, dan wel veiligheidsgebonden. Van deze belangen zijn de belangrijkste de veiligheid in de brede zin van het woord, inclusief orde en stabiliteit, het beschermen van onze waarden (zoals democratie, mensenrechten ...), het behouden van een eigen stem in een multinationale omgeving en de integriteit van het nationale grondgebied.

De opdracht van de marine bestaat erin om te allen tijde aan de natie maritieme middelen aan te bieden die op zee, vanuit zee en overzee inzetbaar zijn als onderdeel van dit buitenlandse beleid. De fregatten zijn de speerpunten van onze marine dankzij hun polyvalentie en hun effectiviteit in het volledige operationele spectrum. Fregatten zijn voor onze regering flexibele instrumenten die met grote reactiviteit inzetbaar zijn in de volledige waaier van maritieme operaties. Ze dragen aldus voor België en zijn bondgenoten bij aan de veiligheid op en vanuit zee.¹

De uitgesproken instabiliteit in het zuiden van Europa en het Midden-Oosten is een van de belangrijkste actuele militaire en veiligheidstendenzen.

Operatie *Cooperative Venture*, waaraan recent de Leopold I deelnam, was een uniek, concreet antwoord op de hierboven aangehaalde uitdagingen en tendensen; een perfecte invulling van het nationale veiligheids- en defensiebeleid. We delen hier de ervaringen, overwegingen en analyses van de strijd tegen de mensenhandel in het centrale deel van de Middellandse Zee, de aan de migranten geboden hulp, de eerste tactische lancering van een *Sea Sparrow* en vooral de escorteopdracht van het Franse vliegdekschip *Charles de Gaulle* tijdens de operaties *Chammal* en *Inherent Resolve*.

DE AANLOOP

Bij de afkondiging van de operationele jaarplanning 2015 werd het fregat Leopold I aangeduid voor een antidrugsoperatie in de Caraïben onder leiding van de *Joint interagency Task Force-South* (JIATF-S) gebaseerd in Key West, Florida.

Op 18 april zinkt een vissersboot met ruim 700 migranten aan boord voor de Libische kust en veroorzaakt een golf van verontwaardiging op het Europese continent. In de nasleep van deze tragedie wordt een Europese maritieme ope-

ratie opgestart met als doel de strijd tegen de mensenhandel en het redden van mensenlevens in het centrale gedeelte van de Middellandse Zee.

Op 22 juni 2015 start daarom operatie EUNAVFOR MED, wat de regering ertoe aanzet om de geplande operationele inzet van de Leopold I te wijzigen en op 5 oktober haar richting Middellandse Zee te sturen. De nieuwe opdracht krijgt de naam *Cooperative Venture*.

37

PRE-DEPLOYMENT TRAINING

Op weg naar haar operatiegebied traint de Leopold I alle facetten van de maritieme oorlogsvoering, met coaching door een team van het binationale *Sea Training Command*. De inzetdoctrine voor een M-fregat garandeert een vlotte wisseling van opdracht, maar dit moet uiteraard geoefend worden.

Voor de kust van Plymouth (Groot-Brittannië) wachten daarom vliegtuigen, onderzeeboten en fregatten die schip en bemanning onderdompelen in diverse gevechtsscenario's om aldus de Leopold I volledig klaar te stomen voor alle mogelijke opdrachten, inclusief een escorteopdracht in de *groupe aéronaval*. Later spitst de training zich vooral toe op de organisatie van de vluchtelingenopvang en het overmeesteren van potentiële mensensmokkelaars, maar het blijft hier niet bij. Na deze intensieve training is het fregat klaar en vaart het door naar de operatiezone met een bemanning die nu opgewassen is tegen haar taken. Deze voorbereiding beantwoordde volledig aan de uitdagingen die gepaard gaan met een inzetwijziging tijdens een ontplooiing.

EUNAVFOR MED *SOPHIA*

Na de trainingsperiode voorafgaand aan de missie sloot de F930 Leopold I zich aan bij het Italiaanse vliegdekschip *ITS Cavour*, stafschip van de Europese marine-eenheden in de Middellandse Zee, alvorens door te varen naar een van de verschillende observatiezones van operatie EUNAVFOR MED, die ondertussen de naam *Sophia* heeft gekregen. De operatie wordt gefinancierd door de

deelnemende lidstaten en door EU-middelen via het Athenamechanisme.

38

Voor een dergelijke missie bestaat er geen doctrine, noch binationaal, noch binnen de EU. Maar de hierboven aangehaalde doctrine is voldoende divers en uitgebreid gebleken zodat er geen nood is aan een bijkomende inzetdoctrine. Wel heeft de Leopold I, als eerste ABNL-fregat dat deelnam aan operatie *Sophia*, een specifieke procedure ontwikkeld om de ervaring opgedaan bij het aan boord nemen, de administratie en de verzorging van een grote groep vluchtelingen of drenkelingen te borgen en beschikbaar te stellen voor eenheden die later met een gelijkaardig scenario geconfronteerd zouden worden.

De strijd tegen mensenhandelaars is een van de actiedomeinen gericht op het beëindigen van de menselijke tragedie in de Middellandse Zee en draagt bovendien in aanzienlijke mate bij tot de strijd tegen de instabiliteit in deze regio, die de leef- en veiligheidsomstandigheden zowel voor de plaatselijke bevolking als voor onze eigen EU-burgers merkkelijk verbetert. Het verstoren van de maritieme smokkelactiviteiten is een opdracht waarvoor een fregat geschikt is, het is namelijk uitgerust met een helikopter, een *boarding team*, een medisch team en een goedgetrainde basisbemanning, voorbereid om flexibel op te treden in dergelijke constabulary operaties.

Tijdens de eerste fase – die plaatsvond voor onze aankomst – heeft de EUNAVFOR MED zich geconcentreerd op het verzamelen van informatie. Doel was een zo goed mogelijk zicht te krijgen op de modus operandi van de mensenhandelaars, hun logistieke opslagplaatsen, de omstandigheden waarin smokkelbootjes werden gebruikt en het profiel van de smokkelaars. Daarna kwam het erop aan de organisatie achter deze misdrijven te analyseren zodat het mogelijk wordt op te treden tegen de kopstukken en niet enkel achter de uitvoerende smokkelaars aan te gaan.

De tweede fase van de missie EUNAVFOR MED, beperkt tot de internationale wateren, startte op 7 oktober en slechts drie dagen na deze EU-beslissing voegde de Leopold I zich bij de operatie.

Vanaf het begin van deze tweede fase is men overgegaan, dankzij de aan de operatie toegewezen aangepaste middelen, tot het aanhouden, doorzoeken, stoppen en afleiden op de hoge zee van de schepen en bootjes verdacht van mensensmokkel of illegale handel. De daling van het vluchtelingensterftecijfer op zee is hiervan een positief gevolg.

De gebruikte middelen bestonden naast het stafschip, de fregatten en ander oorlogsschepen uit een onderzeeër en verschillende patrouillevliegtuigen die dagelijks de zones in de Golf van Sirte afspeurden op zoek naar verdachte vaartuigen en handelingen.

De EUNAVFOR MED-*Sophia* is hierdoor een militaire operatie die weinig vergelijkbaar is met de civiele en humanitaire operatie *Triton* van het Europese grensagentschap *Frontex*, hoewel ter plaatse toch wordt samengewerkt met de civiele autoriteiten, zoals de Italiaanse kustwacht en het *Maritime Rescue and Coordination Center* (MRCC) in Rome. Aan *Frontex-Triton* nam onze marine eerder in 2015 ook al succesvol deel met het commando- en logistieke steunschip *Godetia*. De groeiende interdepartementale samenwerking is nu eenmaal een niet te miskennen tendens voor de marinecapaciteiten en deze samenwerkingsopportunities worden steeds verder geïntensiveerd, zowel in de eigen wateren als verder weg van ons land. Dit is bovendien in overeenstemming met de maritieme veiligheidsstrategie van de Europese Unie.

Wij hebben de plicht de internationale maritieme rechtsbeginselen te eerbiedigen en hulp te bieden aan iedereen die in nood is op zee. Het voordeel van een dergelijke reddingsoperatie mag niet onderschat worden. Het levert in dit gebied een schat aan inlichtingen op. Gesprekken met de geredde personen verrijken onze operationele kennis. Met de aan boord beschikbare experts en tolken worden op vrijwillige basis gesprekken gevoerd met opgepikte vluchtelingen. Het is een belangrijke succesfactor. Toch moesten we behoedzaam omgaan met de juridische beperkingen van deze operatie. Voor het stoppen en doorzoeken van een vaartuig op volle zee, met louter en alleen smokkelaars aan boord, beschikten enkel de Italiaanse schepen over een juridische grond. Wanneer we dus een dergelijk verdacht vaartuig tegenkwamen, dienden we Italiaanse steun in te roepen. Overleg tussen Italië en België zou binnen afzienbare tijd

kunnen leiden tot het inschepen van een Italiaans LEDET (*Law Enforcement DETachment*), naar analogie van de methode die België en Nederland met een ingescheept Amerikaans LEDET gebruiken bij de strijd tegen de drughandel in de Caraïben. Dit zou, naar ons gevoel, een werkbare oplossing bieden voor een latent aanwezig juridisch vacuüm.

Gedurende weken voerde de Leopold I patrouilles uit in de internationale wateren langs de Libische kust. Het schip beschikt over vele troeven voor de uitvoering van een dergelijke missie. De helikopter, de radars en de nieuwe elektro-optische sensoren zijn onontbeerlijke instrumenten om, samen met de andere varende en vliegende eenheden, een zone te bestrijken die de grootte van ongeveer tweeënvertig maal het Belgische grondgebied heeft. De sensoren helpen bij het detecteren van mogelijke smokkelaars en migranten. Het aldus opgebouwde overzicht wordt gedeeld met de andere eenheden, waardoor inlichtingen, beelden en informatie verwerkt worden tot een coherent, maritiem beeld van een zeer uitgestrekt zeegebied. We hebben hier in de praktijk gemerkt dat meerdere, van deze aan boord geplaatste sensoren tijdens het recente instandhoudingsprogramma een echte vooruitgang betekenen in een dergelijke operatie.

De groep schepen wordt voor haar bevoorrading ondersteund door het Duitse schip *FGS Berlin*. Deze bevoorrading op zee vergroot het voortzettingsvermogen van de schepen en uiteraard ook van de Leopold I.

Tijdens de volledige inzetperiode van het fregat in deze Europese operatie trainen we op de andere facetten van oorlogsvoering zodat het schip te allen tijde paraat blijft voor andere opdrachten, ook in het hogere geweldspectrum. In een politionele opdracht blijft namelijk voldoende capaciteit over om de inzet in het hogere geweldspectrum te oefenen en voor te bereiden.

VLUCHTELINGEN EN MENSENSMOKKELAARS, WIE IS WIE?

De Leopold I patrouilleert al sinds midden oktober voor de Libische kust en in de Ionische Zee in het kader van de missie EUNAVFOR MED wanneer het op 3 november een specifieke schaduwopdracht toegewezen krijgt.

Gedurende twee dagen volgt de F930 Leopold I op een discrete afstand een vaartuig dat ervan verdacht wordt betrokken te zijn bij mensensmokkel en via het oosten van de Middellandse Zee onderweg is naar Italië. Het fregat voorkomt zo een mogelijke vlucht van de smokkelaars en kan intussen een schat aan

informatie verzamelen alvorens tussen te komen.

Bij het krieken van de dag, wanneer het vaartuig geïmmobiliseerd lijkt, wordt de eigen helikopter op onderzoek gestuurd. De boordvlieger bevestigt al snel een groot aantal mensen aan boord, noodsignalen en aanwijzingen van pech. De reddingsprocedure (SOLAS²) wordt opgestart en in overleg met het MRCC in Rome snelt de Leopold I ter hulp.

258 migranten, waaronder 4 vrouwen en 196 minderjarigen, worden overgebracht naar het oorlogsschip. In het kader van de strijd tegen de mensensmokkel besteden we bijzondere aandacht aan het verzamelen van bewijslast op het vaartuigje, het detecteren van verdachte personen tussen de migranten en het inwinnen van alle informatie die later nuttig zou kunnen blijken voor het Italiaanse gerecht.

De migranten worden om veiligheidsredenen gefouilleerd, aangesproken, onderzocht door onze arts, gevoed en geïnstalleerd op het vliegdek. Na deze reddingsfase gaat de Leopold I over tot de vernietiging van het vaartuig aangezien dit verlaten, houten schip van zo'n dertig meter een gevaar kan betekenen voor de navigatie, vooral 's nachts. Bij het tot zinken brengen wordt uiteraard vermeden milieuschade te veroorzaken.

De F930 Leopold I zet daarna koers naar een haven, Augusta op Sicilië, om de migranten en de vier verdachte mensensmokkelaars over te dragen aan de lokale autoriteiten.

© DGCom - Erwin Ceuppens

Uitgaande van de opgedane ervaring in deze nieuwe Europese maritieme operatie, de *modus operandi* van de smokkelaars en de getuigenissen van de geredde migranten lijkt een interventie op de Libische kust onvermijdelijk. De netwerken ontmantelen is en blijft namelijk de hoofddoelstelling van deze operatie. Op dit ogenblik sluit het mandaat echter een optreden in de Libische territoriale wateren of op het land uit. Libië blijft een soevereine staat, waardoor een optreden in de Libische territoriale wateren enkel mogelijk is na het verkrijgen van een VN-mandaat of de toestemming van minstens een van beide Libische regeringen. Uiteraard kennen de organisatoren van deze mensensmokkel deze beperkingen en maken ze ten volle gebruik hiervan. Heel wat EU-lidstaten doen daarom diplomatieke inspanningen om een coherenter actie mogelijk te maken en zo deze mensenhandel te stoppen.

Dit is nota bene het doel van de toekomstige derde fase. Wanneer de noodzakelijke politieke en diplomatieke voorwaarden vervuld zijn, zal men aan land moeten tussenkomen, waarbij men zo veel mogelijk collaterale schade dient te vermijden. We mogen natuurlijk niet blind zijn voor de risico's, gezien de niet te stuiten vooruitgang van Daesh in Libië. De EUNAVFOR MED moet sneller reageren dan de tegenstander en dat blijft een uitdaging. In alle gevallen heeft ook deze operatie slechts zin als ze gepaard gaat met politieke initiatieven die de oorzaken van deze migratiestromen aanpakken. Een militaire operatie alleen biedt geen oplossing, maar zonder de missie *Sophia* is er ook geen kans om het economische model van de mensenhandelaars te breken.

DE PERSCONFERENTIE VAN DE PREMIER AAN BOORD: LEOPOLD I KRIJGT EEN NIEUWE TAAK, NA DE RAKETTEST

Na de operatie *Sophia* voer de Leopold I naar Toulon, in Zuid-Frankrijk, om zich aan te sluiten bij de escortegroep rondom het vliegdekschip *Charles de Gaulle*. De bemanning bestond, na een korte herschikking in Toulon, nog uit 140 bemanningsleden die afkomstig waren uit de vier componenten.

De opdrachtwijziging werd aan boord van de Leopold I zelf aangekondigd door eerste minister Charles Michel en minister van Defensie Steven Vandeput tijdens een gezamenlijke persconferentie nabij Kreta. Daar woonden beide regeringsleden een grootschalige training bij waarbij een luchtafweerraket werd afgevuurd.

Deze lancering was een absolute première voor de marine aangezien het de eerste tactische lancering was van een *Sea Sparrow* door een M-fregat na

haar ingrijpende modernisering. Het werd een dubbele première aangezien dit ministeriële bezoek bovendien het eerste was van premier Michel aan een marineschip dat in een operatie ingezet wordt.

De lancering op de NAVO-raketbasis (*NATO Missile Firing Range*, NAMFI) in Kreta bood aan de Leopold I een unieke gelegenheid om haar capaciteiten en personeel te testen in een *multithreat* scenario. Asymmetrische aanvallen werden gesimuleerd en boden het schip de kans om het boordkanon, de lucht-afweerraket *Sea Sparrow* en het automatische Gatlingkanon *Goalkeeper* te testen in een uitdagend scenario. Het toont hoe de training aangepast wordt aan de actuele dreigingen en hoe we optimaal gebruik maken van opportuniteiten in de zone rondom Kreta om tactieken, procedures, systemen en ook het personeel op de proef te stellen en voor te bereiden op alle mogelijke opdrachten. De oefening was een succes: de doelen werden vernietigd, het schip en zijn bemanning toonden zich klaar voor de uitdagende opdracht in de *Charles de Gaulle*-groep en ook de aanwezige pers kon vaststellen dat onze fregatten een mooi rendement op investering tonen en opgewassen zijn tegen vele mogelijke dreigingen. Klaar dus om richting Perzische Golf te varen en invulling te geven aan de door de premier aangekondigde opdracht, namelijk de bescherming van de Franse groep rondom de *Charles de Gaulle* in de strijd tegen de terreurbeving Islamitische Staat-Daesh in Syrië en Irak.

België beantwoordde zo een belangrijke Franse vraag, die gesteld werd al voor de aanslagen van 13 november in Parijs, en onderlijnde zo zijn gehechtheid aan

internationale samenwerking in de strijd tegen de grote actuele veiligheidsproblemen. De Parijse tragedie heeft dit signaal enkel versterkt en de dreiging ook voor onze bevolking brandend actueel gemaakt.

Frankrijk zocht de hulp van de andere 27 EU-lidstaten na de aanslagen in Parijs op 13 november via het artikel 42.7 in het Verdrag van Lissabon. Daarin wordt gesteld dat lidstaten “met alle middelen in hun macht” een ander EU-land moeten helpen dat ten prooi valt “aan gewapende agressie”. Het is voor het eerst dat een land een beroep doet op deze specifieke passage.

ONUITGEGEVEN: DE BESCHERMINGSOPDRACHT VAN HET VLEGKAMPSCHIP CHARLES DE GAULLE

De Leopold I heeft gedurende achtenveertig dagen mee de bescherming van het Franse vliegdekschip *Charles de Gaulle* verzekerd, eerst voor de Syrische kust in het oosten van de Middellandse Zee, nadien in de Perzische Golf. Het was de allereerste keer dat een ABNL-fregat in een ernstoperatie deel uitmaakte van een zogenoemde “*carrier battle group*”.

Zoals eerder aangegeven was de integratie van ons fregat in de *groupe aéronaval* (GAN) eerder al voorzien. Maar onze aanwezigheid in de Franse groep vond een bijzondere weerklank zo kort na de bloedige aanslagen in Parijs. Het feit dat de aanvallers banden bleken te hebben met onze hoofdstad versterkte de solidariteit en vastberadenheid binnen de groep en gaf, slechts vijf dagen na die bewuste 13 november, aan ons gezamenlijk uitvaren een bijzondere dimensie. Als polyvalent fregat, uitgerust met middelen in de strijd tegen onderzeeboten of dreigingen boven water, is de Leopold I uitermate geschikt en integreren we ons naadloos in deze groep, klaar om de veiligheid op zee te garanderen en de veiligheid vanuit zee te vergroten.

Ten gevolge van de terroristische aanslagen zette de GAN, op bevel van de Franse president, versneld koers richting het oosten van de Middellandse Zee om over te gaan tot actie. Terwijl de Rafale-gevechtsvliegtuigen de luchtaanvallen tegen Daesh starten boven Syrië en Irak, neemt het fregat Leopold I de verdediging op zich van het vliegdekschip *Charles de Gaulle*. De bemanning genoot zichtbaar van deze nieuwe, fascinerende ervaring in een zeer uitdagend operationeel kader. Voor alle marinemensen ter wereld symboliseert een vliegdekschip zowel het nec plus ultra van een zeemacht, de alliantie van de lucht- en zeestrijdkrachten, als het ultieme teken van de macht en mogelijkheden van grote maritieme naties. De perfecte motivatie dus om als kleine marine je mogelijkheden en kunnen te tonen in een zeldzaam verband van oorlogsschepen. De bemanning van de Leopold I heeft dit op schitterende wijze gedaan en op die manier getoond wat het product is van een zeer goede opleiding, een doorgedreven professionele training en veerkracht die uitsluitend zijn gericht op het feilloos uitvoeren van de opgedragen missie.

Maar dit succes is broos en wordt bedreigd door de komende pensioneringsgolf. Een belangrijk aantal bemanningsleden is zeer ervaren en heeft deze succesvolle inzet gestalte gegeven. Zij zullen in de komende jaren de dienst verlaten en aldus zal hun rijke ervaring, die het resultaat is van een jarenlange knowhow opgedaan in de permanente NAVO-eskaders en grote oefeningen, wegvallen. Het is noodzakelijk dat de jongere personeelsleden vaker deel uitmaken van een vergelijkbare veeleisende maritieme taakgroep en omgeving. Zo zullen we ook in de toekomst in staat zijn om even effectief deel te nemen aan dergelijke operaties. Een volgehouden *high-end training* en ook inzet bieden dus de oplossing, zoals ook aangegeven in de maritieme veiligheidsstrategie van de NAVO. Dit is bovendien een noodzakelijke variatie op de ervaring opgedaan in de constabulary operaties van de afgelopen jaren waar het fregat meestal alleen opereerde in een *single and asymmetric threat*-omgeving.

Het vliegdekschip *Charles de Gaulle* is het paradepaardje van de Franse marine. Het schip had achttien *Rafales Marine* (RFM) aan boord, acht *Super-Étendards modernisés* (SEM), twee *Hawkeyes* (vliegtuigen voor verkenning-, detectie-, commandovoerings- en controleopdrachten) en verscheidene helikopters. Het werd bovendien vergezeld door een waaier aan escorte- en steunschepen. Zo maakten een luchtverdedigingsfregat, een onderzeebootbestrijdingsfregat, een nucleaire aanvalsonderzeeër en een bevoorradingschip, naast onze Leopold I, deel uit van het vlootverband. Regelmatig bood ook een maritiem patrouillevliegtuig de nodige steun aan ons flottielje. Later hebben ook schepen uit Duitsland, Groot-Brittannië en soms de Verenigde Staten voor

kortere of langere tijd deel uitgemaakt van de groep. We constateerden een sterk staaltje internationale samenwerking in het maritieme domein.

46

Terwijl Frankrijk, dat toen al ruim een jaar actief was in de strijd tegen Daesh in Irak, reeds in september was gestart met aanvallen tegen stellingen van extremisten in Syrië, bracht de snelle komst van de *groupe aéronaval* naar het uiterste oosten van de Middellandse Zee nieuwe mogelijkheden en vuurkracht in de strijd tegen het terrorisme. Hiertoe ging de *Charles de Gaulle* vanuit een geografisch vaste zone opereren. We gingen daarvoor over van de dynamische bescherming van de groep op doorvaart in de Middellandse zee, naar een stationaire verdediging en surveillance in een beperkte zone voor de Syrische en Israëliëse kust.

Bovendien is dit gebied in het oosten van de Middellandse Zee niet alleen in de strijd tegen Daesh strategisch belangrijk, maar ook nog om een andere reden. Men ontdekte dat in de hele oostelijke Middellandse Zee zich grote ongerepte olie- en gasvoorraden bevinden. Voorlopige exploraties voor de kusten van Griekenland, Turkije, Cyprus en potentieel ook Syrië hebben bevestigd dat daar ook imponerende reserves aan gas en olie te vinden zijn. Deze ontdekking heeft daarom belangrijke politieke, geopolitieke en economische consequenties.

Nadien volgt de doorvaart van knelpunten zoals het Suezkanaal, Bab el Mandeb en de Straat van Hormuz, op 18 december, alvorens uiteindelijk koers te zetten richting de uiteindelijke operatiezone in het noorden van de Perzische Golf. Vanaf daar was de vlieggroep opnieuw in staat om haar aanvallen tegen Daesh in Irak en Syrië te hervatten, nu als deel van de internationale coalitie, gelegerd in de Verenigde Arabische Emiraten en Jordanië, onder de noemer operatie *Inherent Resolve*.

De Golfregio is om meerdere redenen een specifieke maritieme operatiezone. Het beperkte maar drukke gebied was eerder al het toneel van de oorlog tussen Iran en Irak en van de invasie van Koeweit: regionale spelers opereren er vlakbij elkaar, men vindt er belangrijke platformen en scheepvaartroutes voor de olie- en gasexport en een aantal strategisch cruciale eilanden. Opereren in dit specifieke zeegebied leverde ons dan ook waardevolle *situational awareness* op.

Binnen de *carrier*groep heeft de Leopold I alle taken voor escortefregatten vervuld, zoals de nabije verdediging, vooruitgeschoven verkenningstaken en de positionering tussen het vliegdekschip en een opduikende dreiging. De bestaansreden van een maritiem escorte houdt direct verband met de moge-

lijke aanwezigheid van bedreigingen in de verschillende dimensies en met de noodzaak om steeds vrijheid van navigatie en handelen te garanderen voor het vliegdekschip. Bovendien bezetten we regelmatig het *plane guard station*, of het schip dat zich vlak achter de *Charles de Gaulle* klaarhoudt om een piloot te helpen die zich in veiligheid heeft gebracht met de schietstoel.

Dit verklaart uiteraard de nood aan gespecialiseerde schepen, voldoende wendbaar en uitgerust met een waaier aan sensoren en wapensystemen om diverse dreigingen het hoofd te kunnen bieden. Een vliegdekschip, eenheid met een zeer grote toegevoegde waarde in dergelijke operaties, kan zich niet met de besommeringen van de eigen verdediging bezighouden en is hiervoor ook niet uitgerust. Het vliegdekschip en zijn escorte zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een efficiënte bescherming op zee is nodig om gevechtsoperaties vanuit zee te kunnen uitvoeren. Maritieme slagkracht kan immers pas vanuit zee worden ingezet als deze afdoende beschermd is en voldoende bewegingsvrijheid heeft.

Een fregat zoals de Leopold I versterkt dan ook de capaciteit van een maritieme taakgroep om een zeegebied te beheersen in een bepaalde ruimte en tijd (wanneer we opereren in een van de verschillende stationaire *carrier vessel operations area* (CVOA)) of de vitale route ernaartoe afdoende te controleren. Dit hoort bij het gebruik van de zee als basis bij een machtsontplooiing.

Tijdens onze deelname aan de *groupe aéronaval* heeft de Alouette III-boordhelikopter, naast de gebruikelijke verkenningsvluchten rond de groep, ook de rol van Pedro³ aan boord van het vliegdekschip vervuld. Dit was een absolute première aangezien nooit eerder een buitenlandse helikopter deze belangrijke taak had vervuld tijdens vliegoperaties.

De Pedro is zowat de levensverzekering van de jachtpiloten aan boord. Hij houdt zich in de lucht klaar bij elke landing en lancering. Ze zijn als eerste in de lucht en landen als laatsten en houden zich steeds klaar om een piloot te redden die boven zee gebruik heeft gemaakt van zijn schietstoel. Een ogenschijnlijk eenvoudige maar toch belangrijke rol, want zonder Pedro of *plane guard ship* vinden er geen vliegoperaties plaats. En tijdens een dergelijke ontplooiing zijn er dagelijks vele vliegbewegingen, zowel overdag als 's nachts.

Op 19 december, in de Perzische Golf, kreeg onze groep het bezoek van de Amerikaanse minister van Defensie, Ashton Carter. Dit kaderde in de overname van het bevel over *Task Force 50*, de maritieme arm van operatie *Inherent Resolve*, door admiraal Crignola. Hij voerde aldus als eerste niet-Amerikaanse admiraal het bevel over alle vliegdekschepen en middelen aanwezig in de Golf in het kader van de internationale strijd tegen het terrorisme en dit onder de leiding van het USNAVCENT, het regionale Amerikaanse hoofdkwartier in Bahrein.

De Leopold I heeft zich niet alleen perfect geïntegreerd binnen de GAN, maar bracht dus ook een echte operationele meerwaarde, een dynamiek met een uitzonderlijke *mindset*, die in grote mate bijgedragen heeft tot het succes van de acties tegen Daesh. We konden vaststellen dat de grootschaligheid van de operatie van de GAN, evenals het hoge tempo, met de eerste luchtaanvallen tegen Daesh in de Levant amper vijf dagen na onze afvaart uit Toulon, bijzonder veeleisend zijn geweest voor de *Task Force*.

Hieruit mogen we zonder blozen besluiten dat een Belgisch fregat evenwaardig is aan een Franse eenheid en met een prachtige *fightingspirit* gemeente felicitaties ontving van de Franse bevelvoerende admiraal, de commandant van de Amerikaanse Vijfde Vloot en de Franse minister van Defensie Jean-Yves Le Drian.

Achteraf gezien bood deze opdracht een unieke waaier aan vaststellingen en lessen. Een operationele inzet in een verband van schepen, met een vliegdekschip, omringd door eenheden van velerlei herkomst, in het hoogste geweldspectrum, met dreiging in meerdere dimensies, stelt systemen en bemanningsleden voor langere tijd op de proef, maar biedt ook een schat aan ervaring. We hebben

vastgesteld dat de betrouwbaarheid van de nieuwe sensoren, de wapens en het platform erg hoog lag. We merkten hierbij op dat de aan boord geplaatste nieuwe sensoren, vooral de *Seastarradar* tegen kleine zeedoelen en de DCoMPASS⁴-hogedefinitiecamera, bijzonder nuttig zijn in beide types operatie.

De unieke opdrachtwissel voor een Belgisch fregat is erg vlot verlopen. Het was de eerste maal dat een gemoderniseerd M-fregat wisselde van een *low-end* naar een *high-end* inzet tijdens dezelfde ontplooiing. Uitdagende elementen waren de complexere commando- en controleomgeving waarbij we onze opdracht uitvoerden als onderdeel van een Franse groep binnen een internationale coalitie voor de strijd tegen het terrorisme, onder leiding van de Amerikanen. Het verdient daarom aanbeveling om in de toekomst de operationele controle over te dragen aan de commandant van de Amerikaanse Vijfde Vloot. Dit zou de toegang tot de operationele netwerken en erin opgenomen gegevens gevoelig kunnen verbeteren.

Ook de bemanning werkte door de *multithreat* omgeving en het operationele tempo voor het eerst sinds lange tijd gedurende een aanzienlijke periode in oorlogswacht⁵. Een dergelijk hoog operationeel werkritme vond nog nooit plaats tijdens een operationele inzet aan boord van de M-fregatten. Het bleek het gepaste werkregime, maar ook in de toekomst moet dit ritme gevolgd worden om een vergelijkbare opdracht te kunnen uitvoeren.

Een laatste, belangrijke operationele les is het grote belang van de vertrouwelijkheid van dergelijke operaties. Om veiligheidsredenen moeten zowel de bemanning als de ondersteunende waldiensten hiervan doordrongen zijn en alles eraan doen om omzichtig om te gaan met gevoelige data wil men zichzelf maar ook het thuisfront niet nodeloos in gevaar brengen.

CONCLUSIE

Deze opdracht omvatte drie delen. Ze ving aan met een inzet in het kader van de Europese operatie ter bestrijding van mensenhandel EUNAVFOR MED. Doel was hier de mensensmokkel in de Middellandse Zee in kaart te brengen en te beteugelen.

Na deze inzet in een Europees kader ging het schip trainen nabij Kreta door de lancering van een *Sea Sparrow*-luchtafweerraket. Het beproeven van de organisatie en procedures van de inzet van een dergelijke raket kadert volledig in ons devies “*train as you fight, fight as you train*” in een multinationaal verband.

Ten slotte werd het schip toegewezen aan de escortgroep van het Franse vliegdekschip *Charles de Gaulle*. Het recent gemoderniseerde fregat kon aldus in één enkele ontplooiing een verscheidenheid aan opdrachten aan, in het kader van de aangehaalde nationale belangen, gaande van maritieme aanwezigheid

en humanitaire bijstand over defence diplomacy en het bestrijden van illegale activiteiten tot het afdwingen en behouden van de vrijheid van navigatie op zee en het beschermen van een belangrijk schip tegen onderwater-, oppervlakte- en luchtdreigingen.

Het schip was tijdens zijn inzet volledig geïntegreerd in een aanvankelijk Europees verband onder Italiaanse leiding en daarna een binationale groep met eenheden van de Franse marine, zowel op het vlak van commandovoering, training als logistieke ondersteuning. Het onderschrijft hierbij volledig de doelstelling een betrouwbare, naadloos integreerbare partner te zijn.

Uiteindelijk is deze opdracht een mooi bewijs van de flexibiliteit en brede inzetbaarheid van een fregat als uiterst kostenefficiënt, militair middel ter beschikking van de regering. Op deze manier beschikt het kabinet over een instrument dat op zeer korte tijd inzetbaar is en zelfs kan worden geheroriënteerd naar missies die prioritair zijn voor België. Het huidige aantal fregatten stelt ons net niet in staat om deze inzetbaarheid jaar in jaar uit te garanderen, wat een ontegensprekelijk nadeel vormt als we naar de huidige en toekomstige veiligheidsuitdagingen op zee kijken.

Het waren zeer intense en afwisselende maanden. Ze waren soms bewogen of zelfs stresserend, maar per slot van rekening mag de Leopold I uiterst tevreden terugblikken op haar bijdrage aan de strijd tegen twee zeer belangrijke bezorgdheden van onze bevolking: de mensensmokkel en het niets ontziende terrorisme.

Reageren? Réagir?: **BMT-RMB@mil.be**

Trefwoorden: Operatie Sophia – EU Common Security and Defence Policy (CSDP) operations – fregat – operatie Inherent Resolve

¹ Dit werd uitgebreid aangetoond in het artikel *La Marine en opération* dat in nr. 11 van het BMT verscheen.

² SOLAS: *Safety of Life at Sea*.

³ Pedro, genoemd naar de eerste Amerikaanse helikopterpiloot die een jachtpiloot redde op zee tijdens de Koreaoorlog.

⁴ *Digital Compact Multi-Purpose Advanced Stabilized System*.

⁵ Werk- en ruststelsel waarin de bemanning in twee gelijke groepen telkens zes uur op post zit om daarna zes uur rust te genieten.